

комплексні методи аналізу, оцінки ризиків кредитних операцій і стратегій управління ними. Це сприятиме тому, що комерційні банки зможуть дати кількісне визначення основним видам ризиків і, у свою чергу зможуть застосувати дієві заходи щодо їх мінімізації. Оцінка ризику активних операцій має включати не лише комплексну оцінку окремо кожного позичальника, тобто оцінку предмета застави, аналіз кредитоспроможності, аналіз проекту, що потребує фінансування, дослідження його репутації але і дослідження сукупного ризику кредитного портфеля банківської установи, а саме його диверсифікацію, рівень резервування, ефективність цінової політики тощо. Лише таким чином можна визначити більш чітко величину ризику у цілому по банківській установі і застосувати більш ефективні методи управління ним.

Банківські установи з метою зниження кредитних ризиків формують страхові резерви. Але сам механізм формування резервів за активними операціями потребує удосконалення. Перш за все, необхідно звернути увагу на механізм класифікації дебіторської заборгованості банків. У Постанові НБУ №157, від 31. 03. 1999 р., пункт 2.4.1, заборгованість, що виникла на підставі договорів, класифікується лише з урахуванням кількості днів прострочення. Тому, у момент терміну погашення договірної заборгованості та за відсутності на даний момент можливостей погашення, банківські установи зловживають недосконалістю нормативної бази пролонговуючи угоди і, таким чином, не формують резерви на покриття ризиків. Змінити ситуацію на краще можна за рахунок внесення таких корективів: використати досвід зарубіжних країн щодо механізму класифікації пролонгованої дебіторської заборгованості та надавати перевагу такому показнику, як розмір середніх місячних надходжень на поточні рахунки організації при здійсненні класифікації кредитів. Ці зміни сприятимуть зниженню банківських ризиків та підвищенню якості активів.

Банківським установам також слід звернути увагу на внутрішні чинники, які негативно відображаються на кредитній діяльності. Насамперед необхідно звернути увагу на рівень кваліфікації фахівців кредитних відділів, а також стан кредитної роботи у банку. Для зниження ризиків під час проведення кредитних операцій дуже важливим напрямком є розмежування функцій управлінців щодо оформлення та подальшого супроводження кредиту. Це допоможе більш об'єктивно оцінювати фінансовий стан кредитора.

Література:

1. Кігель В. Про визначення оптимального кредитного портфеля банку в умовах ризику неповернення коштів позичальниками // Вісник НБУ. – 2003. – №1. – С. 15-17.
2. Коршикова Т. Контроль та управління ризиками в кредитній діяльності банків // Вісник НБУ. – 2003. – №1. – С. 24-25.
3. Богданов О. Операционный риск и его влияние на устойчивую работу финансовой организации // Банковские технологии. – 2003. – №1. – С. 39-43.
4. Богданов О. Операционный риск и его влияние на устойчивую работу финансовой организации // Банковские технологии. – 2003. – №5. – С. 47-52.
5. Шимкович В. Методы минимизации кредитного риска // Банковская практика за рубежом. – 2003. – №6 (54). – С. 40-45.
6. Питер С. Роуз. Банковский менеджмент. – М.: Издательство "Дело" – 1997. – 768 с.
7. Кредитний ризик комерційного банку: Навч. посіб. / В.В. Вітлінський, О.В. Пернарівський, Я.С. Наконечний, Г.І. Великоіваненко; За ред. В.В.Вітлінського. – К.: Т-во "Знання". КОО, 2000. – 251 с.
8. Цисарь И.Ф., Чистов В.П., Лукьянов А.И. Оптимизация финансовых портфелей банков, страховых компаний, пенсионных фондов. – М.: Дело, 1998. – 128 с.
9. Шлапак О., Пушкарьов В., Карчева Г. Основні тенденції і проблеми в діяльності банків України // Вісник НБУ. – 2003. – №6. – С. 2-5.
10. Панова Г.С. Кредитная политика коммерческого банка. – М.: ИКЦ "ДИС", 1997. – 464 с.

Фролова Л.В.

ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ЛОГІСТИЧНИХ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ І ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

Розглядаючи логістику як напрямок у сфері економіки, у рамках якого вирішується проблема розробки і впровадження комплексної системи управління товарними й інформаційними потоками на підприємстві для повного і своєчасного задоволення попиту, більшість економістів не включають у цю систему фінансові потоки [1,2,3,4]. Інша група економістів, визнаючи функціонування в логістичній системі товарного, інформаційного і фінансового потоків, останнім двом потокам відводить другорядне місце, називаючи їх обслуговуючими, що забезпечують функціонування товарних потоків [5,6]. Перспективним підходом, що дозволяє орієнтуватися на фінансовий аспект діяльності підприємства в течії усього логістичного процесу, є вплив на товарні потоки через

управління фінансовими потоками в логістичній системі, тому що саме фінансові ресурси трансформуються в будь-який інший вид ресурсів. Такий підхід пріоритетне значення віддає фінансовим потокам, оскільки ефективність логістичних процесів буде істотно мінатися від обсягів і термінів залучення фінансових ресурсів, вартості і терміну використання різних джерел фінансування.

Фінансовий механізм застосування логістичних принципів є в даний час найменш вивченою областю торговельної логістики: частина питань, що стосується його змісту, узагалі не розглядається в спеціальній літературі, по іншій частині питань – існують самі різні точки зору. Відмінності спостерігаються вже з визначення фінансових потоків.

Тому метою даного дослідження є визначення поняття «фінансовий потік», характеристика природи фінансових потоків, їх класифікація і пояснення ролі і місця фінансових потоків у логістичній системі.

Узагальнюючи проведені дослідження можна виділити два основних підходи до визначення фінансових потоків: по-перше, фінансові потоки розглядаються як грошові потоки; по-друге, під фінансовим потоком розуміється переміщення (рух) фінансових коштів. При цьому в трактуванні сутності фінансових потоків кожного з позначених підходів можна виділити ще по дві точки зору.

При першому підході присутня тенденція до ототожнення фінансових потоків і грошей. Недолік цього підходу складається, на наш погляд, у відсутності чіткого критерію, на основі якого можна було б установити кількісні границі фінансових потоків і охарактеризувати їх специфіку, відмінність від категорії «грошові потоки». Виділення як головної ознаки, що визначає склад і кількісні границі фінансових потоків, джерела їх утворення є явно недостатнім.

Інша точка зору у визначенні фінансових потоків як грошей, ґрунтується на їх вичленуванні з загального грошового обігу в якості специфічних грошових потоків. Однак, фінансовий потік відрізняється від звичайного грошового потоку рядом особливостей. Останній являє собою акт обміну еквівалентами, вираженими в товарній (у продавця) і грошовій (у покупця) формі. Перший же безеквівалентний у системі утворення і використання грошових фондів: вихідна грошова сума відшкодуванню не підлягає, тобто одержувач цієї суми здобуває її, а відправник цілком її втрачає.

При другому підході предметом дослідження є фінансові ресурси. Так, ще в 1957 році В.П. Д'яченко запропонував визначення фінансових ресурсів, з яким важко не погодитися і сьогодні: «Фінансові ресурси - це грошові ресурси незалежно від того, чи існують вони у відособленій грошовій формі або є грошовим вираженням визначених матеріальних ресурсів». [7,с.49] Безумовно, розвиток ринкових відносин зажадало уточнення запропонованої сорок шість років тому дефініції, однак концепція включення до складу фінансових ресурсів підприємства не тільки доходів і накопичень, але і коштів, що забезпечують економічну діяльність, адекватна і сучасним ринковим відносинам. Фінансові відносини господарських суб'єктів у ринкових структурах кількісно визначаються єдиними їх потоками фінансових ресурсів.

У цьому зв'язку представляється особливо важливим дослідження взаємозв'язку між категоріями «фінансові ресурси» і «фінансові потоки». Фінансові ресурси господарського суб'єкта генеруються в різні просторово-тимчасові періоди. Отже, тимчасова цінність є їх об'єктивною й іманентною характеристикою, а фінансові потоки представляють рух фінансових ресурсів за визначений проміжок часу. Відомо, що в економічних моделях фінансового управління можуть використовуватися два класи перемінних – ресурси і потоки. Перемінна ресурсу може бути квантифікована лише у визначений момент, оскільки її величина не має тимчасової довжини. Перемінна потоку може бути обміршована як оборот за період, тобто утворення і використання фінансових ресурсів має тимчасовий вимір.

Прихильники цього підходу сутність фінансового потоку зв'язують зі зміною сукупності фінансових коштів у часі. При цьому одні фахівці вважають, що фінансовий потік - це будь-яке переміщення (рух) фінансових коштів у макро- і мікроекономічному середовищі. [8,с.101; 9,с.288] Інші фахівці дотримуються точки зору, що категорія «фінансові потоки» властива тільки логістиці, розуміючи під фінансовим потоком рух фінансових коштів тільки в логістических системах або між ними, хоча й у цьому випадку думка не однозначна.

Підхід до визначення сутності фінансового потоку, заснованому на зміні сукупності фінансових засобів у часі, безумовно заслуговує на увагу і може використовуватися при проведенні різних макро- і мікроекономічних досліджень. З цього погляду фінансовий потік являє собою процес утворення і використання фінансових ресурсів, часовий дуалізм якого визначається єдністю переривчастості (дискретності) і безперервності руху фінансових активів і пасивів.

Однак дана точка зору зовсім не враховує особливостей керованих логістичних процесів і, отже, не може бути застосована при розробці фінансового механізму функціонування логістичних систем.

Як відзначалося вище, фахівці в області логістики теж поки ще не прийшли до єдиної думки щодо сутності фінансового потоку. У дослідженнях деяких фахівців в області логістики [1,2,3,4] поняття фінансового потоку не розглядається взагалі. Частіше в спеціальній літературі фінансовий потік розглядається як складова частина об'єкта управління в логістиці. [10,11] Погоджуючись з думкою авторів щодо об'єкта управління в

логістиці, відзначимо, що у своїх роботах, указуючи на виняткове значення фінансових ресурсів для ефективного функціонування логістичних систем, сутність фінансового потоку вони так і не визначають.

У роботах А.У.Альбекова, О.О.Митько [5], А.І.Семененко, В.І.Сергєєва [6], Е.В.Нуштаєвої [12] фінансовий потік являє собою спрямований рух фінансових ресурсів у логістичних системах і між ними, необхідний для забезпечення просування товарних потоків. З цього визначення випливає, що логістичний фінансовий потік – це не простий рух, а спрямований рух фінансових ресурсів, спрямованість їх руху обумовлюється необхідністю забезпечення просування товарного потоку і цей рух здійснюється в логістичних системах і між ними.

Важко не погодитися з таким ємним визначенням. Однак, не зовсім правомірно затверджувати, що специфіка логістичних фінансових потоків полягає в тім, що їхнє існування обумовлене необхідністю забезпечення руху тільки товарних потоків.

Фінансові потоки, що забезпечують господарську діяльність ринкового суб'єкта формуються не тільки для оплати угод на товарному ринку й одержання коштів за реалізовану продукцію, але і придбання цінних паперів і інших фінансових активів, короткострокових вкладень у фінансові активи, інвестування в необоротні й оборотні активи, довгострокових вкладень, створення резервів на випадок непередбачених змін.

Тому більш логічно розуміти під логістичними фінансовими потоками спрямований рух фінансових ресурсів у логістичних системах і між ними, необхідний для забезпечення ефективності логістичної діяльності на основі оптимальності схем руху ресурсопотоків. Таким трактуванням логістичного фінансового потоку підтверджується основна аксіома логістики: забезпечення ресурсопотоків (товарного, фінансового, інформаційного) рухом фінансових ресурсів у необхідних обсягах, у потрібний термін, з використанням найбільш ефективних джерел фінансування.

Змінюючи рух ресурсів відповідно до фінансових параметрів, можливо не тільки одержати повне і своєчасне забезпечення господарської діяльності ресурсами з оптимальних джерел за мінімальною ціною, але і підвищити стійкість підприємства, знизити схильність зовнішнім впливам.

Отже, аналіз економічних категорій «грошові кошти», «грошовий потік», «фінансові ресурси», «фінансовий потік» дозволив визначити розходження в їх сутнісних визначеннях і показати їх взаємозв'язок (див.рис.1).

Фінансові потоки неоднорідні по своєму складу, спрямованості руху, призначенню і рядові інших ознак. Потреба у визначенні найбільш ефективних способів управління фінансовими потоками обумовлює доцільність проведення їх класифікації.

Оскільки рух фінансових потоків являє собою безперервний процес, то він вимагає постійного регулювання. Тому багато чого залежить від того, наскільки ефективна розроблена концепція формування і регулювання фінансових потоків. При всьому розходженні перемінних, використовуваних для регулювання фінансових потоків, концепція управління фінансовими потоками повинна бути заснована на єдиних принципах. Ієрархія цих принципів може змінюватися в залежності від різновиду фінансового потоку.

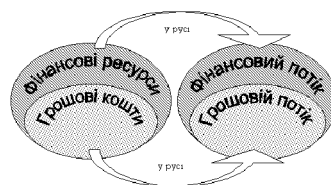

Рис.1. Взаємозв'язок категорій «фінансові ресурси», «грошові кошти», «грошовий потік» і «фінансовий потік»

У процесі дослідження проблеми були визначені наступні принципи формування і регулювання фінансових потоків:

принцип ліквідності – регулювання фінансових потоків повинне забезпечувати платоспроможність протягом усього періоду діяльності підприємства;

принцип диверсифікованості – формування фінансових потоків і їх регулювання здійснюється шляхом комбінування різних форм для досягнення оптимізації перемінних управління;

принцип збалансованості – регулювання фінансових потоків забезпечує динамічну відповідність між вхідними і вихідними фінансовими потоками, погодженість руху ресурсів у логістичному середовищу;

принцип ефективності – формування фінансових потоків здійснюється на основі забезпечення скорочення витрат і максимізації прибутку без збитку для якості обслуговування споживачів;

принцип обмеженості ризиків – управління фінансовими потоками ґрунтується на аналізі ризиків, установленні прийнятної величини і здійсненню заходів для зниження ризиків.

Регулювання фінансових потоків здійснюється як з урахуванням стратегічної мети – забезпечення конкурентноздатності логістичної системи, так і для рішення тактичних задач – забезпечення платоспроможності, одержання максимального доходу. Тому необхідно не тільки якісне управління окремими фінансовими потоками, але і реалізація принципів системного управління, що визначає необхідність управління співвідношенням фінансових потоків різної спрямованості, а також оцінку ефективності формування і регулювання фінансових потоків.

Проведене дослідження дозволило зробити наступні висновки:

по-перше, фінансовий потік як економічна категорія властивий усім способам організації підприємницької діяльності на макро- і мікроекономічних рівнях;

по-друге, логістичний фінансовий потік має свою специфіку, що полягає в забезпеченні ефективності логістичної діяльності шляхом оптимізації схем руху ресурсопотоків;

по-третє, логістичні фінансові потоки неоднорідні, тому вимагають докладної класифікації по різних ознаках:

у-четвертих, управління фінансовими потоками повинне бути засноване на єдиних принципах: ліквідності диверсифікованості, збалансованості, ефективності, обмеження ризиків;

по-п'яте, для здійснення ефективного управління логістичною системою необхідне регулювання фінансових потоків шляхом управління співвідношенням фінансових потоків різної спрямованості і контролю за ними.

Отримані висновки характеризують наукову новизну дослідження і підтверджують перспективність подальшого вивчення проблем формування і врахування фінансових потоків в логістичних системах.

Література:

1. Гаджинский А.М. Логистика: Учебник для высших и средних специальных заведений. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Информационно-внедренческий центр «Маркетинг», 2000. – 375 с.
2. Белоусов А.Г., Стаханов Д.В., Стаханов В.Н. Коммерческая логистика. – Ростов на Дону: «Феникс», 2001. – 224с.
3. Кальченко А.Г. Основы логистики: Навчальний посібник. – К.: Товариство “Знання”, КОО, 1999. – 135с.
4. Николайчук В.Е., Кузнецов В.Г. Теория и практика управления материальными потоками (логистическая концепция). Монография. – Донецк: «КИТИС», 1999. – 413с.
5. Альбеков А.У., Федько В.П., Митько О.А. Логистика коммерции. Серия «Учебники, учебные пособия». Ростов-на-Дону: Феникс, 2001. – 512с.
6. Семененко А.И., Сергеев В.И. Логистика. Основы теории: Учебник для вузов. – СПб.: Изд-во «Союз», 2001. – 514 с.
7. Дьяченко В.П. Вопросы теории финансов. – Москва: Госфиниздат, 1957.
8. Харрис Л. Денежная теория: Пер. с англ. Общ.ред. В.М.Усоскина. – Москва: Прогресс, 1990. – 750с.
9. Новиков О.А., Уваров С.А. Коммерческая логистика: Учебное пособие. – Санкт-Петербург: Изд-во СПбУЭФ, 1995. – 110с.
10. Новиков О.А., Плоткин Б.К. Коммерческая логистика в системе материально-технического обеспечения// Известия СПбУЭФ, 1995. - № 1. – С.78-87.
12. Нуштаева Е.В. Финансовые потоки в логистике // Эффективность стратегий логистического развития. – Саратов: Изд-во СГТУ, 1995. – С.46-48.

Тіптюк Н.М.

СТРАТЕГІЯ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО ФОНДУ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ В КРАЇНАХ З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ: ЦІЛІ ТА ЗАСОБИ

В даній статті ми розглядаємо проблеми, пов'язані із змішуванням цілей та засобів економічної стратегії, а також змішування цілей економічної стратегії та цілей стратегії розвитку. В даному випадку ми беремо за основу стратегію економічних перетворень, запропоновану Міжнародним валютним фондом країнам з перехідною економікою. У своїх працях провідні економісти та експерти наголошують на тому, що при здійсненні економічних трансформацій в перехідних країнах мало місце змішування цілей і засобів економічної стратегії, що значною мірою негативно позначилося на розвитку цих країн і втраті ними значної частини свого економічного потенціалу. В нашій статті ми будемо посилатися на пана Гжегожа Колодко, який в своїх працях висвітлює дану проблему, наголошуючи на нерозумінні, а в деяких випадках і небажанні чіткого визначення і